

**Заң факультеті
«Құқықтану» кафедрасы
«Экология» пәнінен**

**«Топырақ тіршілік ортасының органикалық
топтары»**

**Орындаған: Сатканова Г. ҚҚ-15
Астана-2014**

Топырақ - тіршілік ортасы

Топырақ құрлықтың беткі қабаты.

Ол үнемі литосферамен және атмосферамен жанасып жатады.

Топырақ қабатын педосфера (грекше "подос" — аяқ) қабығы деп атайды.

Топырақ қабатын педосфера (грекше "подос"—аяк) қабығы деп атайды.

Беткі кабатында органикалық заттарды ыдыратушы ұсақ азғалар тіршілік етеді.

Топырақ борпылдақ (саңылаулары мол) құрылымды болып келеді.

Топырақ

Топырақ ішіндегі саңылауларды газдар қоспасы және су ертінділері толтырып тұрады.

Тірі организммен құрылымы да, дамуы да тығыз байланысты ортаның бірі-топырақ.

Ішіндегі саңылауларды газдар қоспасы және су ертінділері толтырып тұрады.

Топырақ құрамы жағынан негізгі үш қабаттан тұрады. Олар бір-бірінен морфологиялық және химиялық құрамына қарай айырма жасайды.

1. Перегнойлы аккумулятивті - шөгінді шіріндіге бай қабат. Бұл қабатта пайда болған органикалық заттардың біразы судың шаюымен төменгі қабатқа өтеді.

2. Шайылу горизонты - мұнда жоғарғы қабаттан шайылып келген заттар жиналады. Бұл қабаттағы топырықтың құрамы да түрлі-түрлі болады. Сазды күлгін, қарашірікті, алюминий мен темір тотықтары да араласады. Сондықтан бұл қабат беткі қабаттан гөрі қаттылау, тығыздау болады.

3. Топырақ пайда болған ең негізгі қабат (материнская порода) яғни аналық жыныс.

Петербургте басылып шыққан «Орыстың қара топырағы» (1883 ж.) атты еңбегінде топырақтың дұрыс анықтамасы, оның қасиеттері туралы ғылыми негізделген түсініктер берілген.

Топырақтану ғылымының негізін орыс ғалымы В.В. Докучаев қалады.

топырақ түзілу процесінің бес факторға байланысты екенін анықтады.

өсімдік жануар

бастапқы аналық жыныстар

ауа райы

жер бедері

уақыт

Топырақ түрлері

Сазды топырақ
Құламаларда тұрақты және су бұзып кетуіне қарсы келе алатын топырақ; жолдың негізі үшін жақсы материал болып табылады.

Құмайт топырақ
Ылғалды және құрғақ күйінде байланысы жақсы топырақ; құрғақ және тым ылғалды жерлерде жолға себуге пайдаланады.

Шым тезекті топырақ
Ылғалдылықтың тұрақсыздану кезінде көлемдік өзгерістерге зор бейімі бар, қатты сығылатын орамды грунт, жол себуге қолданылмайды.

**Топырақта
тіршілік ететін
ағзалардың
экологиялық
топтары.**

Мезофауна – недәуір ірілеу ағзалар (0,1 – ден 2-3 мм – ге дейінгі) жиынтығы, негізінен уынаяқтылар (кенелер, алғашқы қанатсыз жәндіктер мен қанаттылардың ұсақ түрлері, қырықаяқтар және басқалар).

Микрофауна – топырақтағы өте ұсақ ағзалар (қарапайымдылар, колораткалар, тихоходтар мен нематодтар және т. б.). Олар үшін топырақ – микросу тоған жүйесі.

Макрофауна – 2-20 мм.-ге дейінгі көлемдегі денелі жәндіктер (күрттар, қырықаяқтар, жәндіктер, шаянтәрізділер).

геобионттар - үнемі топырақта тіршілік ететін организмдер. Олардың бүкіл даму циклы топырақта жүреді (жауын құрттары);

геофиллер - тіршілік циклының жоқ дегенде бір фазасы міндетті түрде топырақта ететін организмдер (шегірткелер, кейбір қоңыздар).

Тіршілік ортасымен байланысы бойынша топырақ жануарлары негізгі үш экологиялық топқа бөлінеді:

геоксендер - топырақты кейде уақытша немесе қорғаныс ретінде пайдаланатын организмдер (тарақандар, кемірушілер және басқа да інде тіршілік ететін сүтқоректі организмдер).

• Назарларыңызға
Рахмет!

